

KUJAWSKO-POMORSKI
OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
w Minikowie

ZIELONO MI

DOMOWE ROŚLINY DONICZKOWE

MILENA GAWROŃSKA

Zarzewo 2024

Zielono mi. Domowe rośliny doniczkowe

Tekst: Milena Gawrońska

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

Zdjęcia: Milena Gawrońska na stronach: 8, 11, 13, 16–19, 22, 24, 25, 28, 29, pixabay.com/pl na stronach: 5, 7, 23, 26, 27, 30, lodr.konskowola.pl na str. 21.

Na zdjęciach: na okładce przedniej kalanchoe (fot. M. Gawrońska), echinocactus grusoni (fot. pixabay.com/pl), na okładce tylnej eszeweria, lewizja liścieniowa (fot. pixabay.com/pl).

Skład: Monika Lubińska

Wydawca:

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

89-122 Minikowo, tel. 52 386 72 14

e-mail: sekretariat@kpodr.pl

www.kpodr.pl

Druk:

F.H.REMI Adam Krokowski

ul. Strażacka 35, 43-382 Bielsko-Biała

e-mail: drukarnia@remi.com.pl

ISBN: 978-83-65181-98-5

Nakład: 1 000 egz.

ZIELONO MI

Domowe rośliny doniczkowe

Milena Gawrońska

Zarzewo 2024

Spis treści

Wstęp	5
Funkcje roślin w pomieszczeniach	6
Potencjalne niebezpieczeństwa roślin domowych	8
Wymagania środowiskowe roślin domowych	9
Zabiegi pielęgnacyjne	12
Choroby i szkodniki	16
Charakterystyka wybranych gatunków roślin	23

Wstęp

Nie ma chyba pomieszczeń mieszkalnych czy biurowych, w których nie byłoby roślin doniczkowych. Przybierają różne formy, a ich ozdobę najczęściej stanowią barwne liście lub kwiaty. Czasami są stawiane w miejscach nieodpowiednich do swoich wymagań i marnieją, dlatego należy dostosowywać zabiegi pielęgnacyjne do każdej z nich indywidualnie.

Decydując się na zakup nowej rośliny należy zastanowić się nad warunkami dla jej rozwoju, by były zbliżone do tych w środowisku naturalnym. Odpowiednia wiedza na temat wymagań danego gatunku stanowi podstawę osiągnięcia sukcesu w uprawie. Choć nie każdy ma tzw. „rękę” do kwiatów w doniczkach, to spośród tylu dostępnych gatunków i odmian z pewnością uda się wybrać choć jeden egzemplarz o niewygórowanych wymaganiach. A przy odrobinie chęci i zaangażowania rośliny odwdzięczą się swym pięknem.

Kompozycja kwiatowa

Funkcje roślin w pomieszczeniach

• Dekoracyjna

Rośliny doniczkowe stanowią nieodłączny element dekoracyjny mieszkań, domów, biur i innych pomieszczeń użytkowych. Szczególne znaczenie rośliny domowe, jak i ogrodowe mają w gospodarstwach agroturystycznych, gdyż dzięki swoim walorom wprowadzają pozytywny nastrój podczas wypoczynku. Poza tym doskonale tłumią hałas, wypełniają puste przestrzenie, szczególnie tam, gdzie wykorzystany jest beton czy marmur. Do tego celu doskonale nadadzą się np. figowiec benjamina, palmy, sansewierie, strelicje. Pomieszczenia z roślinami o różnych kolorach i formach są bardziej przytulne i chętniej w nich przebywamy. Dzięki bogactwu odmian możemy tworzyć piękne kompozycje, które urozmaicą i „ożywią” wnętrza. Należy jednak pamiętać, by zestawiać rośliny o podobnych wymaganiach stanowiskowych, ułatwi to ich pielęgnację.

• Funkcja oczyszczająca powietrze

Spacery po lesie czy ogrodzie nie zawsze są możliwe, ze względu na porę roku, czy niekorzystne warunki atmosferyczne. Liczne badania naukowe wykazały, że rośliny doniczkowe, drzewa, krzewy i inne nawilżają powietrze, ale też pochłaniają i neutralizują znajdujące się w nim szkodliwe substancje. Są to głównie metale ciężkie i toksyczne związki lotne (benzen, formaldehyd, toluen, etylen), których źródłem są farby, lakiery, kleje, czyli materiały wykorzystywane do produkcji wyposażenia mieszkań, domów i biur. Związki te powodują podrażnienie błon śluzowych, zawroty i bóle głowy, znużenie, nudności, czy biegunki. Powietrze w zamkniętych pomieszczeniach bywa bardzo zanieczyszczone. Mają na to wpływ nie tylko związki lotne, ale również gazy wydzielane ze środków czystości, odświeżaczy powietrza czy sprzętu elektronicznego. Ze względu na to, że w budynkach spędzamy najwięcej czasu, wprowadzając rośliny do swojego domu znacznie poprawimy jakość naszego życia. Do roślin oczyszczających powietrze możemy zaliczyć: aloes, skrzydłokwiat, bluszcz pospolity, paproć, sansewierię, begonię, filodendron, zielistkę Sternberga, palmy, draceny i wiele innych. Zasada jest jedna, im większa roślina, tym więcej substancji szkodliwych zaabsorbuje.

Monstera, skrzydłokwiat, bluszcz

• Terapeutyczna

Rośliny we wnętrzach nie tylko stanowią element dekoracyjny czy oczyszczający, ale również korzystnie wpływają na naszą kondycję psychiczną i fizyczną. Kolor zielony kojarzy się z harmonią i bliskim kontaktem z naturą. Już samo patrzenie na rośliny uspokaja i wprowadza w dobry nastrój. Możliwość uprawy i pielęgnowanie roślin, jako żywego organizmu, daje poczucie spełnienia i satysfakcji. Szczególnie u osób starszych i chorych takie działania poprawiają sprawność, obniżają stres i agresję. U małych dzieci dbanie o rośliny pozytywnie oddziałuje na ich rozwój intelektualny i społeczny. Rozwijają się przy tym takie umiejętności, jak: skupienie uwagi, kreatywność, empatia. Praca z ziemią i roślinami to ważny czynnik wpływający na prawidłowy rozwój sensoryczny dzieci. W wyniku kontaktu z różnymi fakturami i materiałami, rozwijają umiejętności zmysłowe, takie jak dotyk, słuch czy wzrok.

Potencjalne niebezpieczeństwa roślin domowych

Należy być świadomym, że większość roślin doniczkowych, uprawianych w domach i innych pomieszczeniach użytkowych, jest niejadalna. Zatrucie nimi może nawet wymagać hospitalizacji. Szczególną ostrożność należy zachować, gdy w pomieszczeniach z takimi roślinami przebywają dzieci lub zwierzęta.

Spośród wszystkich roślin domowych do najbardziej trujących zalicza się: oleander, difenbachię, filodendron, monstere, skrzydłokwiat, anturium, fikus, hoję, kroton. Są to gatunki najczęściej kupowane do domów czy biur. Zawarte w nich substancje mogą podrażnić skórę, błony śluzowe przewodu pokarmowego (biegunka, nudności, wymioty), wywołać zapalenie spojówek, drgawki czy zaburzenia w oddychaniu.

Jak postępować z takimi roślinami? Jeśli w domu są dzieci lub zwierzęta należy je ustawić w miejscu dla nich niedostępnym. Podczas pielęgnacji, przesadzania czy rozmnażania warto stosować rękawiczki ochronne oraz unikać przecierania oczu.

W przypadku kontaktu dziecka z trującą rośliną należy wezwać pogotowie, wyjąć z ust dziecka części roślin, wywołać wymioty.

Rośliny domowe szczególnie upodobały sobie koty, które często skaczą po nich lub je podgryzają. Kontakt zwierzęcia z taką rośliną może wymagać wizyty u weterynarza. Niebezpieczne okazy najlepiej usunąć lub oddać w dobre ręce.

Zamiokulkas zamiolistny, kalatea i kot Józek

Wymagania środowiskowe roślin domowych

Obecnie sklepy ogrodnicze, markety, kwaciarnie oferują bogatą ofertę roślin ozdobnych. Często bywa tak, że decydując się na zakup kierujemy się tylko i wyłącznie walorami estetycznymi danego gatunku, nie zastanawiając się, jakich warunków potrzebuje do życia. Przez to zdarza się, że rośliny marnieją i je wyrzucamy. A to właśnie wymagania środowiskowe powinny być wyznacznikiem tego, jakie rośliny będziemy uprawiać.

Aby móc cieszyć się pięknem roślin ozdobnych w pomieszczeniach należy im zapewnić warunki zbliżone do tych naturalnych, z których pochodzą. Odpowiedni dostęp do światła, wody, składników pokarmowych, temperatury to podstawowe wymagania roślin domowych, które bezwzględnie trzeba spełnić, by zieloni towarzysze dobrze czuli się w naszych domach.

• WODA

Woda jest niezbędna do życia nie tylko dla ludzi i zwierząt, ale również roślin. Te uprawiane w pomieszczeniach zasługują na szczególną uwagę, ponieważ są uzależnione od wody, którą dostaną od swoich opiekunów, nie mogą liczyć na deszcz.

Gospodarka wodna roślin jest zależna od poziomu wody w glebie i wilgotności powietrza. Można łatwo poznać, jeszcze w trakcie kupowania nowej rośliny, czy będzie potrzebowała dużo, czy mało wody. Rośliny o dużych liściach z reguły wymagają wilgotnego stanowiska, a te o małych, skórzastych, wąskich wolą stanowiska suche.

Do podlewania najlepiej nada się woda miękka lub tzw. „odstana” (chlor się wówczas ulotni) o temperaturze pokojowej. Do polepszenia jakości wody można wykorzystać specjalne filtry.

• ŚWIATŁO

Światło jest roślinom niezbędne do procesu fotosyntezy. Ze względu na wymagania świetlne możemy je podzielić na trzy grupy:

- rośliny stanowisk słonecznych,
- rośliny stanowisk półcienistych,
- rośliny stanowisk cienistych.

Na stanowiska słoneczne (południowy parapet) idealnie nadają się kaktusy, sansewierie, aloesy, grubosz, oleandry, żyworódka, cytrusy. Należy jednak pamiętać, by w letnie dni w godzinach od 12.00 do 16.00 zasłaniać rolety w oknie, by słońce nie poparzyło roślin.

Rośliny światłolubne wstawione w ciemne miejsce wyciągają się i marnieją. Chcąc przestawić roślinę z ciemniejszego miejsca w słoneczne, róbmy to stopniowo, by zdążyła się przyzwyczaić do nowych warunków.

Półcień i cień preferują rośliny, takie jak: zamiokulkasy, paprocie, skrzydłokwiaty, filodendrony.

Rośliny, które otrzymują za mało światła przekręcają się w kierunku jego źródła, dlatego co jakiś czas wskazane jest obracanie doniczki, by roślina równo rosła. Więcej światła potrzebują rośliny kwitnące i o kolorowych liściach, bez niego nie zawiązują pąków kwiatowych lub tracą kolor.

• TEMPERATURA

Większość kwiatów ozdobnych uprawianych w pomieszczeniach pochodzi z klimatu tropikalnego, czyli ciepłego i wilgotnego. Dlatego podejmując się opieki nad roślinami koniecznie trzeba uwzględnić wymagania cieplne danego gatunku.

Ze względu na wymagania cieplne rośliny ozdobne możemy podzielić na te o wymaganiach:

- wysokich: strefa tropikalna, temperatura od 18 do 25°C,
- średnich: strefa podzwrotnikowa i umiarkowana, temperatura od 12 do 18°C,
- niskich: temperatura od 4 do 12°C, ale podczas niezbyt upalnych miesięcy można rośliny wystawić na zewnątrz.

Zarówno nadmiar, jak i niedobór ciepła może być szkodliwy dla roślin. Zbyt wysoka temperatura objawia się więdnieniem, żółknięciem liści i zrzuceniem pąków kwiatowych. Intensywne słońce może poparzyć zielone części roślin. Efektem tego są czarne lub brązowe plamy. Takie zjawisko często występuje w miesiącach letnich, na roślinach stojących na parapetach.

Zbyt niska temperatura ma zawsze szkodliwe działanie, czego skutkiem może być żółknięcie liści, a nawet zamieranie całych roślin. Należy zatem chronić okazy przez zbytnimi wahaniami temperatur. Szczególną ostrożność należy zachować w sezonie zimowym, podczas wietrzenia pomieszczeń. Warto wtedy rośliny przykryć lub przenieść w inne miejsce, ponieważ chłód z dworu może poważnie je uszkodzić. Przemarznięcie objawia się czarnymi plamami i żółknięciem liści (od strony napływu zimnego powietrza).

Transport roślin ze sklepu do domu w zimne dni może poważnie im zaszkodzić. Dlatego korzystniej będzie zaplanować zakup nowych roślin na wiosnę, kiedy to warunki transportu są bardziej sprzyjające, a i sama roślina szybciej się zaaklimatyzuje w nowych warunkach. Rośliny szczególnie wrażliwe na chłód to: poinsecja, storczyki, zamiokulkas, paprocie, kaktusy, filodendrony.

Filodendron Pink Princess

Zabiegi pielęgnacyjne

• PRZESADZANIE

Przesadzanie to bardzo ważny punkt w pielęgnacji roślin doniczkowych. Nowo zakupione egzemplarze powinny być zawsze przesadzone do nowego podłoża. Ta czynność pozwoli również określić stan korzeni (gnicie, zbyt ni przerost) i obecność szkodników. Przesadzać należy zawsze do doniczki o 2–3 centymetry większej. Po tym zabiegu warto ograniczyć dostęp światła oraz poddać roślinę kwarantannie, by w razie wystąpienia szkodnika lub choroby szybko zareagować.

Pojemniki, w których uprawiane są rośliny zawsze powinny mieć otwory odpływowe, co zapobiegnie gniciu korzeni. Najlepszym materiałem na doniczki jest ceramika, która pozwala na odparowanie wody i oddychanie rośliny. Plastikowe pojemniki też będą odpowiednie.

Podłoże należy dostosować do wymagań gatunku, inne są przeznaczone dla roślin wilgociolubnych, a inne dla sukulentów.

Młode kwiaty należy przesadzać co roku, a starsze co 2–3 lata.

• ROZMNAŻANIE

Pielęgnacja roślin, oglądanie ich wzrostu i kwitnienia to ogromna satysfakcja. A wyhodowanie roślin z własnoręcznie ukorzenionych sadzonek to dopiero powód do dumy.

Najlepszym czasem na rozmnażanie roślin jest oczywiście wiosna. Poprzez większą ilość światła rośliny szybciej się ukorzeniają.

Jest kilka metod „produkcji” własnych sadzonek. Możemy to zrobić poprzez:

- podział,
- odrosty,
- rozmnażanie w wodzie.

• Podział

Najszybszą i najłatwiejszą metodą rozmnażania jest podział rośliny matecznej. Paprocie, kalatee, aspidistrie – to gatunki, które łatwo rozmnożyć przez podział. Wystarczy od rośliny matecznej delikatnie oderwać nową sadzonkę i wsadzić do nowego pojemnika, dostosowanego do wielkości bryły korzeniowej.

• Odrosty

Młode sadzonki wyrastają obok rośliny matecznej w tej samej doniczce. Tą metodą możemy rozmnożyć sansewierię, pilleę „pieniążek”, agawę, aloes, opuncję. Zielistka i skalnica wytwarzają młode egzemplarze na długich rozłogach.

• Rozmnażanie w wodzie

Najbardziej popularną metodą rozmnażania jest ukorzenianie pędów odciętych od rośliny matecznej. Do tego celu należy użyć ostrego noża lub sekatora. Cięcie należy wykonać tak, aby na każdej roślinie był co najmniej jeden węzeł (z węzła wyrastają korzenie). Tą metodą możemy rozmnożyć hortensję, trzykrotkę, dracenę, fitonię, difenbachię, fikusa.

Jest dużo gatunków roślin, które wytwarzają korzenie powietrzne, np. filodendron, monstera. Nowy pęd po odcięciu powinien posiadać choć jeden liść. Cięcie należy wykonać ok. 2 cm za korzeniem, prosto lub ukośnie i zostawić do zaschnięcia. Miejsce cięcia warto posypać cynamonem (działanie antybakteryjne i antygrzybiczne) lub węglem drzewnym w celu dezynfekcji, pozostawić na 10 minut. Po tym czasie sadzonkę umieścić w miękkiej wodzie w słoiku lub butelce. Do wody warto dodać kapsułkę węgla aktywnego, uroni to przed gniciem.

Sadzonkę można otrzymać również z liści, np. sansewierii czy fiołka afrykańskiego. Liść należy uciąć prosto lub w kształcie litery V. Następnie roślinę włożyć do miękkiej wody, a gdy pojawią się korzenie wsadzić do stałego podłoża. Liście niektórych roślin, np.

Cięcie proste

Cięcie w kształcie litery V

zamiokulkasa, można ukorzenieć od razu w stałym podłożu. Proces ten trwa jednak od kilku do kilkunastu tygodni.

• NAWOŻENIE

Nawożenie jest bardzo ważnym elementem w uprawie roślin domowych. Jeśli chcemy, by wyglądały pięknie i zdrowo, musimy im zapewnić optymalną dawkę nawozów, czy to naturalnych czy syntetycznych. Nawożenie należy rozpocząć wiosną, po zimowym spoczynku. Rośliny świeżo posadzone należy zacząć nawozić dopiero po trzech tygodniach od przesadzenia.

Rośliny potrzebują zarówno makro-, jak i mikroelementów, by móc się prawidłowo rozwijać. Podstawowymi makroelementami są azot (N), fosfor (P) i potas (K). Azot wpływa na rozwój zielonych części roślin. Fosfor jest niezbędny do prawidłowego zawiązywania się pąków i kwitnienia oraz do rozwoju korzeni. Potas, podobnie jak fosfor, odpowiada za kwitnienie oraz podnosi odporność roślin na choroby, szczególnie grzybowe. Ważnymi pierwiastkami są również żelazo (Fe), miedź (Cu), bor (B), molibden (Mo).

Wymagania pokarmowe różnią się w zależności od gatunku. Rośliny o ozdobnych liściach potrzebują więcej azotu, by ich liście były intensywnie zielone i bujne. Natomiast rośliny kwitnące wymagają znacznie więcej potasu i fosforu, by wytworzyć pąki kwiatowe.

W sprzedaży dostępnych jest wiele rodzajów nawozów, skierowanych do poszczególnych gatunków roślin. Należy dobierać je i stosować zgodnie z zaleceniami producenta na opakowaniu.

• PODLEWANIE

Spośród wszystkich roślin domowych możemy wyodrębnić gatunki o wysokich, umiarkowanych i niskich wymaganiach wodnych. Ogólnie rośliny powinny być podlewane, wtedy kiedy tego potrzebują. Prosty sposób sprawdzenia stopnia nawodnienia podłoża jest włożenie palca w doniczkę. Jeśli jest sucho w głębszych partiach trzeba roślinę podlać. Rośliny możemy zasilać wodą wprost do doniczki lub na podstawek (gatunki wrażliwe).

Rośliny o dużych wymaganiach wodnych (wilgociolubne), preferują stale wilgotne podłoże i dużą wilgotność powietrza. Są to: palmy, bambusy, orchidee, paprocie, skrzydłokwiaty, bluszcz pospolity, zielistka, asparagus, begonia, alokazja i inne. Te gatunki lubią stanowiska z rozproszonym światłem,

cieniste i zaciszne. Podstawą ich pielęgnacji jest odpowiednie podłoże. Ziemia powinna być przepuszczalna, wzbogacona węglem drzewnym (uchroni to korzenie przed gniciem), a na dnie doniczki warstwa drenażu, np. z kamyków lub keramzytu. Aby poprawić transpirację liści należy je regularnie czyścić z kurzu. Rośliny wilgociolubne potrzebują zwiększonej wilgotności powietrza, dlatego warto przy doniczkach postawić naczynie z keramzytem zalanym wodą.

Warto przy przesadzaniu roślin dodać do podłoża hydrożelu, który absorbuje wodę i stopniowo ją uwalnia, gdy ziemia przesyca. Zabieg ten ograniczy częstotliwość podlewania oraz pomoże utrzymać odpowiednie nawilżenie podłoża.

Rośliny ozdobne o umiarkowanych wymaganiach wodnych preferują podlewanie co kilka dni. Najpierw jednak trzeba sprawdzić, czy roślina tego zabiegu potrzebuje. Aby odpowiednio nawilżyć podłoże należy do doniczki wlać tyle wody, by wypłynęła na podstawek, a następnie jej nadmiar wylać.

Sukulenty to rośliny o niskich wymaganiach wodnych, potrzebują rzadkiego podlewania, nawet co dwa tygodnie. Nadmiar wody prowadzi do gnicia korzeni i zamierania całej rośliny.

Większość roślin domowych jest wrażliwa na nadmiar wody. Należą do nich: monstera, filodendron, fikus, dracena, hoja, zamiokulkas, strelicja. To gatunki, które preferują umiarkowane podlewanie, ale przestoje wodne mogą doprowadzić do gnicia korzeni.

Objawem nadmiernego podlewania, jak i przesuszenia roślin, jest żółknięcie i opadanie liści. Warto wówczas sprawdzić co się dzieje z korzeniami. Jeśli rozpoczął się proces gnilny, należy uszkodzone korzenie odciąć, roślinę przesadzić i nie podlewać przez dłuższy czas.

Choroby i szkodniki

Chcąc się cieszyć pięknymi roślinami w domach i mieszkaniach nie wystarczy tylko je podlewać. Co pewien czas należy przeprowadzić lustrację wszystkich egzemplarzy pod kątem wystąpienia ewentualnych chorób i szkodników, by w odpowiednim czasie zareagować i zwalczyć przeciwnika. Im wcześniej zauważymy, że coś dolega roślinom, tym większa szansa na ich uratowanie.

CHOROBY

• Mączniak rzekomy

Wystąpienie mączniaka rzekomego objawia się pojawieniem brunatnych, zasychających plam na spodnich częściach liści. W takiej sytuacji należy ograniczyć podlewanie, usnąć zaatakowane liście, unikać gwałtownych zmian temperatury i ewentualnie zastosować naturalny lub syntetyczny środek grzybobójczy.

Naturalne środki ochrony:

- roztwór sody oczyszczonej: 4 g sody, 1 l wody, 4 g mydła szarego, wymieszać. Tak przygotowaną mieszanką należy spryskać porażone rośliny,
- roztwór cebuli: zalać 100 g łusek ok. 5 litrami wrzątku, a następnie odstawić napar na ok. 2 dni. Odcedzić, spryskiwać rośliny co kilka dni.

• Mączniak prawdziwy

To choroba grzybowa charakteryzująca się białym nalotem na zewnętrznej stronie liści. Zaatakowane rośliny przestają rosnąć, a liście zasychają. Sprzyja jej suche powietrze. Aby ograniczyć występowanie choroby należy usuwać porażone liście, ograniczyć nawożenie oraz zastosować naturalny lub syntetyczny fungicyd.

Naturalne środki ochrony:

- soda oczyszczona: wymieszać 1 łyżkę sody oczyszczonej z 1 litrem wody i spryskać roślinę. Zabieg powtarzać co kilka dni,
- ocet: wymieszać 3 części wody z 1

Mączniak prawdziwy

- częścią octu i spryskać roślinę. Oprysk powtarzać co kilka dni,
– proszek do pieczenia: 5 l letniej wody, 3 opakowania proszku do pieczenia, 3 łyżki oleju rzepakowego i 3 krople płynu do mycia naczyń, wymieszać. Takim roztworem opryskać raz w tygodniu chore rośliny.

• Plamistość liści

To najczęściej występująca choroba roślin doniczkowych. Cechy charakterystyczne to okrągłe, brązowe plamy otoczone ciemniejszą obwódką. Plamistości służy nadmierne podlewanie, nieodpowiednie nawożenie, zbyt mała ilość światła, niedobór składników pokarmowych oraz brak cyrkulacji powietrza pomiędzy roślinami. By przeciwdziałać rozprzestrzenianiu choroby należy porażone liście usuwać i ograniczyć podlewanie. Najbardziej podatnymi na tą chorobę roślinami są: bluszcz, calathea, paproć, peperomia, palma, diffenbachia, filodendron, niecierpek, epipremnum, fuksja.

Naturalne środki ochrony:

- roztwór sody oczyszczonej: 4 g sody, 1 l wody, 4 g mydła szarego, wymieszać. Tak przygotowaną mieszanką należy spryskać porażone rośliny.

• Biała pleśń na podłożu

Nalot białej pleśni jest częstym problemem w uprawie roślin doniczkowych. Pojawia się najczęściej w okresie jesienno-zimowym. Strzępki pleśni nie tylko nieestetycznie wyglądają, ale również niekorzystnie wpływają na rozwój roślin. W trakcie rozwoju grzybnia dociera do korzeni, utrudniając roślinie pobieranie wody i składników mineralnych, co oczywiście pogarsza jej kondycję. Pleśń może być również szkodliwa dla alergików.

Najczęstszym powodem pojawienia się pleśni na podłożu jest niewłaściwa pielęgnacja. Nadmierne podlewanie, wyższa temperatura (sezon grzewczy), niewiele światła, szczelne okna (skraplanie wody na szybach), zbyt ubite podłoże oraz doniczka bez odpływu to idealne warunki do rozwoju patogenu.

Plamistość liści

Oczywiście lepiej zapobiegać wystąpieniu pleśni niż ją zwalczać. Aby nie pojawiła się na podłożu należy:

- ograniczyć podlewanie roślin w okresie jesienno-zimowym;
- zapewnić dopływ powietrza do doniczek, poprzez np. rozszczelnienie okien lub regularne wietrzenie pomieszczenia;
- nie stawiać roślin blisko nawilżaczy powietrza;
- zadbać o prawidłowy drenaż podłoża.

Naturalne środki ochrony:

- posypać podłoże mielonym cynamonem, sodą oczyszczoną,
- napar z czosnku: zmiażdżony czosnek zalać wrzątkiem, wystudzić. Gotowym naparem podlewać rośliny. Prewencyjnie: przekrojony ząbek wcisnąć do doniczki, zabieg powtarzać co 2 miesiące.

Biała pleśń na podłożu

• Bakteryjna plamistość liści

Objawami plamistości są brązowe plamy na liściach, zaokrąglone z jasno-żółtą obwódką. W trakcie rozwoju choroby może dojść do brunatnienia i zasychania całych liści. Zaleca się odcinać zmienione liście i separować roślinę od zdrowych egzemplarzy, ponieważ choroba szybko się rozprzestrzenia.

W razie wystąpienia objawów choroby można zastosować naturalny środek:

- roztwór sody oczyszczonej: 4 g sody, 1 l wody, 4 g mydła szarego, wymieszać, tak przygotowaną mieszaną należy spryskać porażone rośliny, lub ostatecznie chemiczne preparaty.

Bakteryjna plamistość liści

SZKODNIKI

Szkodniki roślin doniczkowych potrafią spędzić sen z powiek. Pojawiają się nie wiadomo skąd, a walka z nimi bywa długa i mozolna. Aby wygrać z małym przeciwnikiem trzeba jak najszybciej zareagować. Dlatego bardzo ważne jest regularne oglądanie roślin pod kątem wystąpienia szkodników.

• Miseczniki i tarczniki

Tarczniki to owady żerujące w miejscu, głównie na łodydze. Owady przysysają się do rośliny i chronią od góry płaską bladą tarczką. Miseczniki żerują w podobny sposób, jednak ich tarczka jest brązowa i bardziej wypukła. Trudniej je usunąć z rośliny. Objawem żerowania szkodnika jest żółknięcie i opadanie liści.

Aby pozbyć się tarczników, miseczników należy je zdrapać i przemywać roślinę wodą z płynem do naczyń lub szarym mydłem. Można również wykonać oprysk olejowy, by owady łatwiej można było ściągnąć z rośliny (5 ml oleju, np. rzepakowego, 0,5 l ciepłej wody, kilka kropel płynu do naczyń). W przypadku dużej inwazji szkodnika konieczny będzie zabieg środkiem owadobójczym.

• Przędziorek

Rozwojowi przędziorków sprzyja wysoka temperatura i niska wilgotność powietrza, dlatego z reguły uaktywniają się zimą, w sezonie grzewczym. Aby uniknąć ich inwazji należy utrzymywać wysoką wilgotność powietrza. Objawem jego żerowania jest zatrzymanie wzrostu rośliny, a na spodniej stronie liści można zauważyć drobną, gęstą pajęczynę.

Pierwszym krokiem do rozpoczęcia walki z przędziorkiem jest podniesienie wilgotności powietrza wokół rośliny. Możemy to zrobić poprzez: nawilżacz powietrza, wstawianie doniczki w osłonkę z wilgotnym keramzytem, regularne zraszanie roślin.

Objawy żerowania przędziorka

Dobrym sposobem walki z przedziorkiem jest wykorzystanie jego naturalnego wroga – dobroczynnika kalifornijskiego. Dobroczynnik to gatunek drapieżnego roztocza, który żywi się przedziorkami we wszystkich stadiach rozwoju. Roztocze można stosować prewencyjnie lub w momencie pojawienia się pierwszych szkodników. Roztocza dostępne są w postaci saszetek.

• Wciornastki

Wciornastki to szare, żółte lub czarne owady żerujące na liściach. Uszkadzają roślinę poprzez nakłuwanie powierzchniowych tkanek. Objawem ich wystąpienia są srebrnoszare plamy i czarne kropki (odchody) na blaszce liściowej. Szkodniki te są trudne do zwalczania i szybko się rozprzestrzeniają. Dlatego jak najszybciej należy odseparować chory egzemplarz oraz usunąć zainfekowane części roślin. Najbardziej podatnymi roślinami na wciornastki są monstera, dracena, fikus, palmy i bluszcze.

Zanim zastosujemy chemiczne środki, by zwalczyć szkodnika, warto spróbować naturalnych metod:

- 2% roztwór mydła potasowego (2 ml mydła/1 l wody), przygotowanym roztworem opryskać roślinę, powtarzać co 2 dni,
- olejek neem – olej z miodli indyjskiej, (5 ml olejku/1 l wody) bezpośrednio po oprysku roślinę przecieramy ściereczką, gotowy roztwór zużyć w ciągu kilku godzin od przygotowania. Po oprysku należy odczekać 7 dni przed wprowadzeniem drapieżnych roztoczy,
- napar z krwawnika (80 g ziela/1 l wrzątku) stosować po 3 godzinach, by wzocnić działanie można dodać alkoholu lub mydła potasowego,
- swirski – drapieżne roztocza żywiące się wciornastkami (w formie saszetek),
- napar z czosnku, (zmiążdżony czosnek zalać wrzątkiem, wystudzić), gotowym naparem podlewać rośliny. Prewencyjnie: przekrojony ząbek wcisnąć do doniczki, zabieg powtarzać co 2 miesiące.

• Ziemiórki

Ziemiórki to owady o niewielkich wymiarach, lecz mimo to mogą wyrządzić wiele szkód w roślinach doniczkowych. Wprawdzie dorosły osobnik jest nieszkodliwy, ale larwy, które żerują w bryle korzeniowej, już tak. Dlatego trzeba działać szybko. Owadom sprzyja ciepłe powietrze i wilgotne podłoże, najczęściej pojawiają się w sezonie jesienno-zimowym. Objawem ich żerowania jest żółknięcie, brązowienie i zamieranie roślin.

Skąd się biorą w naszych domach? Najczęściej zostają przyniesione z nowo zakupionymi roślinami, podłożem, ale również mogą dostać się do naszego domu przez uchylone okno. Warto nowe rośliny poddać kwarantannie. Można również wykonać prosty test na ich obecność, tj. przekrojonego ziemniaka położyć na ziemi w doniczce, larwy przyjdą do wilgoci.

Walka z ziemniórkami może trwać dość długo, nawet powyżej miesiąca. Aby skutecznie się ich pozbyć należy eliminować wszystkie stadia rozwojowe owada (jaja, larwy, osobniki dorosłe). Naturalne metody walki ze szkodnikiem dadzą zadowalające efekty, wtedy gdy owadów jest jeszcze mało.

Ziemniórki

Postępowanie w przypadku ziemioerek:

- zaatakowane rośliny odseparować od zdrowych,
- żółte lepy, do których dorosłe owady się przyklejają (żółty kolor je zwabia); należy je umieszczać w podłożu (dostępne w sklepach ogrodniczych, internetecie),
- ustawienie pojemnika z wodą, płynem do naczyń i octem obok doniczki z rośliną,
- wymiana podłoża z opłukaniem korzeni,
- posypanie ziemi cynamonem,
- podlewanie roślin naparem z czosnku;
- czasowe przesuszenie podłoża;
- nicienie gat. *Steinernema feltiae*, naturalny wróg ziemioerek.

Jeśli naturalne metody zawiodą pozostać zastosować środki chemiczne.

• Wełnowce

To szkodniki, które szybko się rozprzestrzeniają i trudno z nimi walczyć. Pojawiają się najczęściej w sezonie grzewczym, kiedy temperatura powietrza w pomieszczeniach się podnosi. Wełnowce łatwo rozpoznać, owady wyglądają jak kłębki wełny.

Postępowanie w przypadku wystąpienia wełnowca:

- przemywanie liści roztworem wody i octu (1:1),
- odseparowanie chorych roślin od zdrowych,
- dokładny przysznic, splukanie pąszożyków,
- kontrola korzeni, przesadzenie w nowe podłoże.

Wełnowiec

• Skoczogonki

Są to małe stawonogi, żyjące w glebie. Występują w kolorze białym, kremowym lub szarym. Odżywiają się materią organiczną, ale jeśli ich liczebność drastycznie wzrośnie zaczynają podgryzać korzenie, co bardzo osłabia roślinę. Do domu możemy je przynieść wraz ze skażonym podłożem lub nową rośliną. Sprzyja im wilgotne podłoże, chłód, mało światła i nawożenie organiczne.

Postępowanie w przypadku skoczogonków:

- doniczkę postawić na sicie i obficie podlać roślinę, aż woda wyleci przez dziurki,
- podlewanie roślin naparem z czosnku,
- posypanie ziemi cynamonem,
- roztwór z wody utlenionej i wody (1:4), przelać jw.,
- pożyteczne roztocza.

Charakterystyka wybranych gatunków roślin

• *Epipremnum złociste*

Charakterystyka:

- atrakcyjne zielone lub wielobarwne liście,
- szybki wzrost,
- niskie wymagania środowiskowe,
- stanowisko jasne lub lekko zacienione, temperatura 18–25°C,
- nie toleruje przeciągów,
- „uszczykiwanie” nowych listków powoduje zagęszczenie rośliny,
- nawożenie nawozem do roślin zielonych.

Epipremnum złociste

• Grudnik

Charakterystyka:

- roślina z rodziny kaktusowatych, o okazałych kwiatach,
- możliwość sterowania kwitnieniem (wahania temperatury, skracanie dnia),
- by zakwitnąć konieczne jest utrzymanie niższej temperatury przez dłuższy czas,
- lubi stale wilgotne podłoże,
- w trakcie kwitnienia unikać wahań temperatury i przestawiania (zrzucanie pąków).

Moje spostrzeżenia: jeśli w domu nie mamy chłodnego miejsca, można roślinę wystawić na balkon (IX–X, gdy temperatura dodatnia), nawet na kilka tygodni. Grudnik potrzebuje stresu, żeby zakwitnąć (niska temperatura i przesuszenie). Mój grudnik przez 3 lata nie kwitł, a po takich zabiegach wreszcie zobaczyłam, jaki ma kolor.

• Hoja

Charakterystyka:

- pokrój pnący lub przewieszający się,
- ciemnozielone błyszczące liście,
- mięsiste baldachowate kwiaty o intensywnym zapachu (pachnie w nocy),
- kwitnie od V do X,
- stanowisko jasne, o rozproszonym świetle, temperatura 15–25°C, o wysokiej wilgotności powietrza,
- nie toleruje nadmiaru i zastoju wody,

Grudnik

Hoja

- nie lubi przestawiania, zwłaszcza podczas kwitnienia (opadanie liści).

• Monstera

Charakterystyka:

- roślina pnąca o atrakcyjnych liściach,
- gatunki kolekcjonerskie,
- duże okazy wymagają podpór,
- łatwa w uprawie,
- preferuje stanowisko z rozproszonym światłem,
- optymalna temperatura rozwoju 20–30°C,
- odporna na suche powietrze,
- nie toleruje przelania i zastoju wody,
- nawożenie nawozami wolnodziałającymi,
- przesadzanie: młode rośliny raz w roku, starsze co 2–3 lata.

• Orchidea (storczyk)

Charakterystyka:

- preferuje światło rozproszone,
- najlepiej szklana, przezroczysta osłonka,
- podlewanie rzadko, ale intensywnie (moczenie przez godzinę), gdy korzenie są „srebrne”,
- podłoże przeznaczone do storczyków,
- nawożenie w trakcie silnego wzrostu,
- moczenie w naparze z czosnku ograniczy występowanie chorób grzybowych,
- po przekwitnięciu należy obciąć pęd na wysokości 2–3 oczek,
- wahania temperatury mobilizują storczyka do wzrostu/kwitnienia,
- przesadzanie co 2–3 lata, jeśli korzenie mocno wychodzą z doniczki.

Monstera

Orchidea – storczyk

Moje spostrzeżenia: jeśli storczyk kwitnie w słoneczne miesiące, warto go zestawić z parapetu w miejsce o rozproszonym świetle, kwiaty dłużej się utrzymają.

• Paproć

Charakterystyka:

- stanowisko zacienione z rozproszonym światłem,
- oczyszcza powietrze, neutralizuje promieniowanie z urządzeń elektrycznych,
- stała, wysoka wilgotność powietrza,
- preferuje temperaturę powietrza od 18 do 25°C,
- wrażliwa na przesuszenie i przelanie bryły korzeniowej,
- preferuje podłoże próchnicze, przepuszczalne o pH na poziomie 5–5,5,
- wymaga regularnego, obfitego podlewania, podłoże musi być stale wilgotne,
- woda do podlewania powinna być miękka i letnia,
- wymaga regularnego nawożenia, najlepiej nawozami naturalnymi, przeznaczonymi do paproci,
- nawożenie po 3–4 tygodniach od przesadzenia,

Paproć

- rozmnażanie przez podział rośliny matecznej,
- przesadzanie, wtedy gdy roślina wyraźnie nie mieści się w doniczce,
- przesadzamy dopiero po 3–4 tygodniach od zakupu,
- nie lubi dotykania.

● Poinscja, gwiazda betlejemska

Charakterystyka:

- roślina tropikalna, popularna w okresie Świąt Bożego Narodzenia,
- ozdobą są przylistki w kolorze czerwonym, białym lub różowym,
- wymaga stanowiska jasnego o temperaturze 18–20°C,
- preferuje podlewanie umiarkowane, najlepiej letnią wodą,
- roślina dnia krótkiego, możliwość sterowania kwitnieniem,
- wrażliwa na niskie temperatury, przesuszenie i brak światła,

Poinscja

- podczas transportu należy ją dobrze okryć, najlepiej torbą papierową (całą roślinę).

• Sansewieria

Charakterystyka:

- roślina dekoracyjna o srebrzysto-zielonym ulistnieniu,
- powolny wzrost, dorasta do 70 cm wysokości, długie, szerokie, lekko skrzycone liście,
- odporna na brak wody,
- wszystkie odmiany sansewierii dobrze adaptują się do trudnych warunków,
- stanowisko jasne z rozproszonym światłem lub półcieniste,

Sansevieria cylindryczna

Sansevieria Futura Superba

- podlewanie, gdy podłoże zupełnie przeschnie, nie toleruje nadmiaru wody,
- rozmnażanie przez odrosty i sadzonki liściowe.

Moje spostrzeżenia: sadzonki z liści dość szybko się ukorzeniają, około 3 tygodni. Z dostępnych gatunków można robić ciekawe kompozycje. Wymaga ciasnej i solidnej doniczki (duża doniczka: mało liści, dużo korzeni).

• Zamiokulkas zamiolistny

Charakterystyka:

- wytwarza piękne, ciemnozielone liście,
- odporny na niekorzystne warunki: brak wody i światła,
- wrażliwy na nadmiar wody (gnicie korzeni) i niskie temperatury,
- preferuje stanowisko o rozproszonym świetle, temperatura 15–18°C,
- wymaga zimowego spoczynku (ograniczenie podlewania),
- lubi ciasne pojemniki, zbyt duża doniczka powoduje rozrost bryły korzeniowej, a nie liści,
- podłoże żyzne, próchniczne o odczynie kwaśnym lub lekko kwaśnym,
- nawożenie delikatne.

Moje spostrzeżenia: w przypadku żółknięcia liści należy sprawdzić korzenie, jeśli gniją konieczne trzeba je odciąć, pozostałe dokładnie oczyścić z ziemi (np. za pomocą szczoteczki do zębów) i pozostawić do przeschnięcia (ok. 20 minut). Ponownie roślinę wsadzić w nowe podłoże i nie podlewać przez co najmniej 3 tygodnie.

Zamiokulkas zamiolistny

• Zielistka

Charakterystyka:

- gęste, zwarte rozety o różnych odcieniach zieleni, dekoracyjna forma,
- szybki wzrost,
- stanowisko jasne, temperatura 18–20°C,
- podłoże żyzne, umiarkowanie wilgotne,
- nadaje się do uprawy na balkonie lub w gruncie,
- przy nieodpowiedniej pielęgnacji mogą pojawić się mszyce,
- rozmnażanie z sadzonek na rozłogach.

Zielistka

Literatura:

1. Friedhelm Bechthold „Rośliny doniczkowe”, Świat Książki, Warszawa 1998,
2. Małgorzata Mederska „500 roślin doniczkowych”, SBM, Warszawa 2014,
3. Krystyna Onitzchowa „Rośliny ozdobne w mieszkaniu”, IWZZ, Warszawa 1987,
 - zielonyparapet.pl,
 - zielonyogrodek.pl,
 - malaszklarnia.pl,
 - stare-oryginalne.pl,
 - sklep dla ogrodu.pl,
 - ladnydom.pl,
 - poradnikogrodniczy.pl,
 - ogrodosfera.pl.

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Minikowie
89-122 Minikowo
tel. 52 386 72 14
e-mail: sekretariat@kpodr.pl
www.kpodr.pl

